

BIBLIOTEKSPLAN

FALKÖPINGS KOMMUN

FALKÖPING
KOMMUNEN

Biblioteksplan, Falköpings kommun

1. Inledning	3
2. Nulägesanalys	5
Målgrupper	
Folkbibliotek	6
Falköpings bibliotek – huvudbibliotek	
Broddetorps bibliotek	
Floby bibliotek	
Kinnarps bibliotek	
Stenstorps bibliotek	
Vartofta bibliotek	
Åsarps bibliotek	
Skolbibliotek	10
Grundskolan	
Ållebergsgymnasiet	
LärCenters bibliotek	12
Sjukhusbibliotek	13
Samverkan	14
Tillgänglighet	15
Mångkultur och mångfald	16
3. Målbilder	17
4. Målstrategier	18

Bilagor

1. Styrgrupp och arbetsgrupp för biblioteksplanen
2. Bibliotekslagen
3. UNESCO:s folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest
4. Folkbibliotek - skolbibliotek, likheter och skillnader
5. Grundskolans skolbibliotek - en sammanställning

1.

INLEDNING

Den första januari 2005 kompletterades bibliotekslagen med en paragraf om att bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet ska samverka, och att kommuner och landsting ska anta planer för biblioteksverksamheten.

Kommunfullmäktige beslutade i budget för 2006 att kultur- och fritidsnämnden skulle utarbeta en biblioteksplan för Falköpings kommun tillsammans med berörda nämnder. En styrgrupp tillsattes med representanter från kultur- och fritidsnämnden, barn- och utbildningsnämnden, kompetens- och arbetslivsnämnden samt från Västra Götalandsregionen. En arbetsgrupp med representanter från berörda förvaltningar utsågs med bibliotekschefen som sammankallande.

Sammankallande i styrgruppen, ordförande i kultur- och fritidsnämnden, inbjöd till ett upptaktsmöte i augusti 2006. Styr- och arbetsgrupp enades då om att även inbjuda representanter från socialnämnden och kommunstyrelsen samt från socialförvaltningen och kommunledningskontoret i det fortsatta arbetet.

Biblioteksplanen är ett politiskt dokument som innehåller en beskrivning och analys av kommuninvånarnas biblioteksbehov och anger mål och strategier för biblioteksverksamhetens utveckling. Den färdiga biblioteksplanen ska antas av kommunfullmäktige och biblioteksplanens mål ska involveras i kommunens flerårsplan.

Falköping har för närvarande en positiv befolkningsutveckling. Rekryteringsbehoven är stora de närmaste åren. Falköpings kommun arbetar för att uppfattas både som en attraktiv arbetsgivare och som en bra kommun att bo i. Biblioteksverksamheten och det samlade kulturutbudet spelar en viktig roll vid valet om vilken kommun man ämnar flytta till.

Invånarna i Falköping har, jämfört med riket i stort, en relativt låg utbildningsnivå. En satsning på biblioteksverksamheten kan bidra till att höja utbildningsnivån till gagn för kommunens utveckling. Biblioteken kan också bidra med att stötta nya företagare i samarbete med Nyföretagarcentrum.

Läs- och skrivutvecklingsfrågor prioriteras inom grundskolan i Falköping. Skol- och folkbibliotek utgör naturliga komponenter för att hjälpa till att höja läs- och skrivförmågan hos eleverna. Språkutveckling och lässtimulans är viktiga hörnpelare i det livslånga lärandet.

Falköping uppvisar många olika kulturer, vilket återspeglas i biblioteksverksamheten på många sätt. Biblioteken ska bidra till att bryta segregationen och ge de nya svenskarna goda förutsättningar att både bibehålla och utveckla sina dubbla kulturella kompetenser.

Biblioteken i kommunen ska samverka och präglas av en gemensam helhets- och omvärldskänedom. Vi har valt att involvera även sjukhusbiblioteket i biblioteksplanen för att få en helhetsbild av biblioteksverksamheten i kommunen.

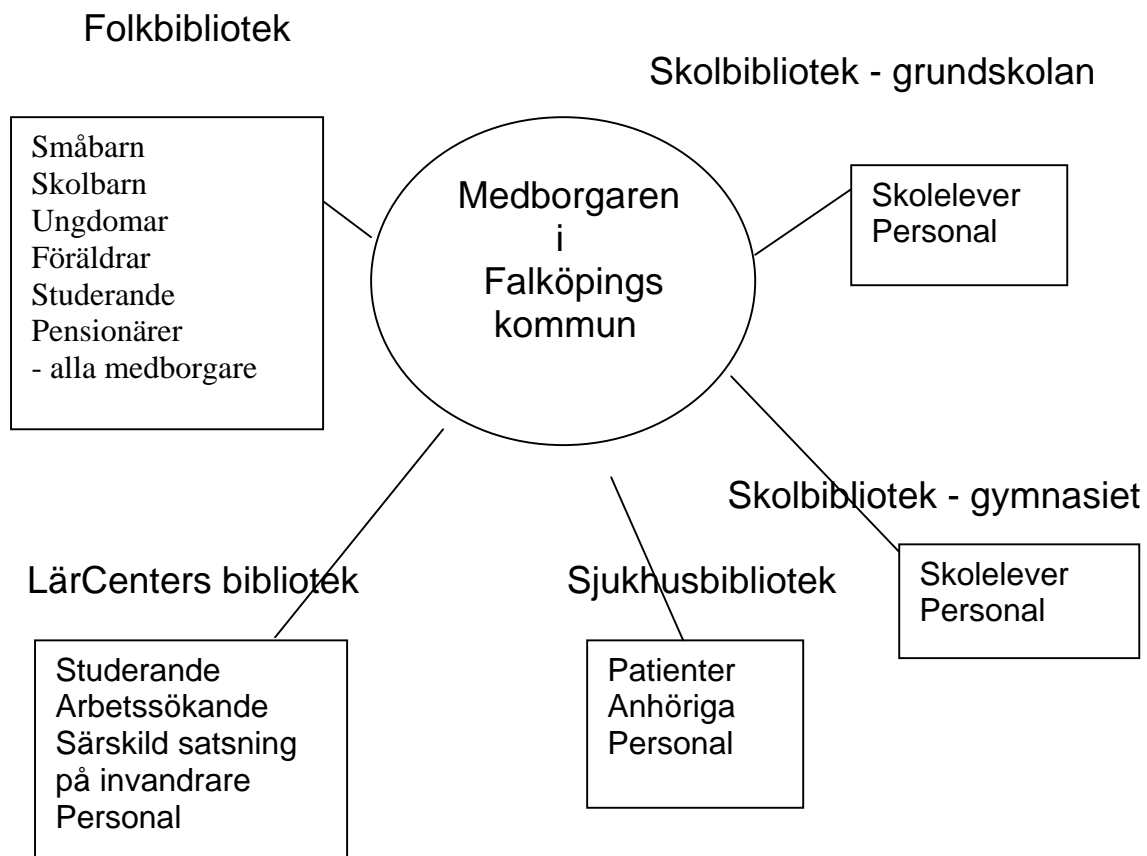
Målbilderna i biblioteksplanen är kopplade till bibliotekslagen och till Falköpings vision - Det goda livet!

2.

NULÄGE – ANALYS

Biblioteksplanen beskriver hur det ser ut idag i de olika biblioteksverksamheterna och visar på vilka behov och brister som finns och vilka möjligheter till förändringar som är tänkbara.

I Falköpings kommun finns folkbibliotek bestående av huvudbibliotek och sex biblioteksfilialer, skolbibliotek på grundskolan och gymnasiet, bibliotek på LärCenter och ett sjukhusbibliotek. Nedanstående modell visar vilka olika målgrupper som biblioteken vänder sig till.

Målgrupper

Folkbibliotek

Ur Bibliotekslagen 2 § ”Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek.

Folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare.

Varje kommun skall ha ett folkbibliotek.”

I Falköpings kommun har det funnits bibliotek i någon form sedan 1841. Kommunen övertog ansvaret för biblioteket 1941. Falköpings bibliotek består av huvudbiblioteket inne i centralorten och sex biblioteksfilialer belägna i de större tätorterna i kommunen, dvs. Broddetorp, Floby, Kinnarp, Stenstorp, Vartofta och Åsarp. Tidigare fanns också en bokbuss som uppsökte de platser i kommunen som inte täcktes in av filialbiblioteken. Av besparingsskäl lades den ned 2004. Falköpings kommun satsar ändå på en levande landsbygd genom att de sex biblioteksfilialerna fått vara kvar.

Huvudbibliotek och filialer arbetar som en enhet med ett gemensamt data-system, Book-IT. Man har samma lånekort och ett gemensamt mediebestånd, dvs. böcker, tidskrifter, talböcker, CD-skivor, videofilmer m.m. Genom biltransporter två gånger i veckan mellan biblioteken levereras de efterfrågade böckerna snabbt till låntagaren. Biblioteksfilialerna bemannas av bibliotekarier med undantag för Åsarp. Alla filialföreståndare arbetar även inne på huvudbiblioteket. Det ger en bra helhetssyn och ökar kvaliteten på biblioteksverksamheten. Varje vecka samlas all personal för arbetsplatsmöte. Totalt arbetar 18 personer, 10 bibliotekarier och 8 biblioteksassistenter, i biblioteksverksamheten.

En väl genomarbetad medieplan ligger till grund för bl.a. inköp, fjärrlån och gallring. För att få ned kostnaderna för inköp och fjärrlån sker samarbete med närliggande kommuner vid upphandling av medier och vid hantering av fjärrlån. Västra Götalandsregionen bidrar med pengar för olika projekt i de sammanhangen.

Falköpings bibliotek satsar på ny teknik där det ger servicevinster, kostnadsvinster eller arbetsmiljövinster. SMS-tjänster har nyligen införts och många bibliotekstjänster kan utföras via webben med hjälp av lånekort och pinkod. Utlåningen har ökat med några procent det senaste året och då framför allt av barn- och ungdomslitteraturen. Det är glädjande då siffrorna i övriga Sverige

visar på nedgång. Invånarantalet ökar i Falköpings kommun och därmed förhoppningsvis biblioteksbesöken och utlånen.

Falköpings bibliotek är en mötesplats och ett kulturellt informationscentrum för alla medborgare. Ett gott bemötande mot alla kunder är av högsta vikt. Falköpings bibliotek arbetar aktivt med synpunkts- och klagomålshantering genom att tacksamt ta emot alla åsikter som lämnas av kunderna. Många synpunkter har legat till grund för genomförda förändringar i verksamheten.

Följande kvalitetsgarantier har tagits fram för Falköpings bibliotek.

- Inkomna synpunkter och klagomål tas upp till behandling och återkopplas inom två veckor
- Inköpsförslag av media tas upp till behandling inom sju arbetsdagar
- Beställningar av media från bibliotek utanför kommunen åtgärdas inom tre arbetsdagar
- Alla förskoleklasser i kommunen inbjuds en gång om året för visning av sitt bibliotek
- Alla barn i kommunen erbjuds en bok i gåva under sitt första levnadsår i samverkan med barnavårdscentralen

Huvudbiblioteket

Nuvarande biblioteksbyggnad invigdes 1972 och 1999 gjordes en helrenovering av biblioteket. Byggnaden består av två våningar och ett källarplan med öppet magasin och hörsal. Biblioteket besöks i genomsnitt av 500 personer per dag. Många besökare kommer till biblioteket enbart för att läsa dagstidningarna som är

tillgängliga tidigt på dagen innan biblioteket öppnar. Andra vill boka en dator för olika ändamål. Bokning sker genom självbetjäning med hjälp av lånekort och pinkod. Möjligheten att skicka fax och kopiera används också flitigt. För den som studerar erbjuds ett brett sortiment av kurslitteratur och man har möjlighet att nyttja grupprum och tyst läsrum.

Nyligen installerades ett trådlöst nätverk i hela biblioteksbyggnaden som innebär att man kan använda sin egen medhavda dator på ett enkelt sätt. Inom kort kommer ett nytt självbetjäningssystem att tas i bruk som bygger på modern teknik.

Barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp. Barnavdelningen arbetar aktivt med lässtimulerande åtgärder för olika åldrar och har ett nära samarbete med förskola och skola. Ett innehållsrikt barnkulturprogram erbjuds i första hand till barn upp till fem år. Det ordnas också aktiviteter på loven för skoleldiga barn. Barnbibliotekarien ingår i kommunens barnkulturgrupp och är med och planerar författarbesök till skolorna. Minst 35 % av medieanslaget går till barn- och ungdomslitteratur.

För vuxna ordnas läsecirklar, poesiarrangemang, föreläsningar, författarbesök, musikevenemang m.m. Samarbete sker med olika studieförbund och föreningar.

Behov finns av ökade resurser, både ekonomiskt och personellt, för att kunna genomföra fler publika arrangemang för vuxna. Önskemål om en cafeteria har funnits i många år. Kaffeautomat finns i entrén och brukas flitigt.

Broddetorps bibliotek

Broddetorps bibliotek är lokalintegrerat med Broddetorpsskolan. En nybyggnation gjordes 2004 av gymnastiksal, cafédel och bibliotek. Biblioteket är öppet och bemannat av bibliotekarie en kväll i veckan. Det är tillgängligt hela dagarna för skolan och för allmänheten. Lån sker genom självbetjäning i datasystemet.

Sagostunder ordnas för de små barnen och för de vuxna erbjuds plats i läsecirkel och ibland boktips i samband med någon cafékväll. En filmklubb kommer att starta inom kort i samarbete med ett studieförbund.

Skolan bedriver fritidsverksamhet i cafédelen och i gymnastiksalen efter skolagens slut. Det upplevs ibland som störande för biblioteksbesökare och bibliotekspersonal. Biblioteket används också som genomgång mellan klassrum och gymnastiksal. Rektor, lärarpersonal, bibliotekarie och bibliotekschef samtalar för att hitta bra samarbetsformer mellan skola och bibliotek. Önskvärt vore att bibliotekarien kunde arbeta i biblioteket även under viss dagtid för att bokprata och hjälpa till med informationssökning. Skolan bidrar idag med en mindre summa till medieinköp. Broddetorps samhälle expanderar och därmed kommer bibliotekets tjänster att behövas ännu mer.

Floby bibliotek

Floby samhälle är näst störst till invånarantalet av tätorterna i kommunen. Floby bibliotek inryms på andra våningen i det gamla kommunhuset. Lokalerna är fräscha och funktionsdugliga. Floby skola ligger långt ifrån biblioteket. Det innebär att besöken från skolan inte är så frekventa. Biblioteket är öppet två kvällar i veckan och en förmiddag. Utlåningen är näst störst bland filialbiblioteken. Sagostunder ordnas regelbundet för de små barnen.

Planer finns på att flytta biblioteket till den tomma banklokalen som är belägen i samma hus men i markplanet. Det skulle ge biblioteket ett betydligt bättre läge med närhet till Vårdcentralen.

Kinnarps bibliotek

Kinnarps bibliotek är placerat mitt i Kinnarpsskolan. Skolan byggdes 2001 och folkbiblioteket integrerades då med skolan. Genom ett avtal mellan skolan och folkbiblioteket regleras fördelningen av kostnaderna för personal och medier. Styrmöten hålls med rektor, bibliotekschef och bibliotekspersonal. Biblioteket är tillgängligt för skolan och allmänheten under dagtid då skolan har verksamhet. Två kvällar i veckan är biblioteket öppet för allmänheten och bemannas då av bibliotekarie. Kinnarps bibliotek har den största utlåningen av biblioteksfilialerna och har flest aktiva låntagare. Det beror i första hand på att alla skolelever är registrerade låntagare och att bibliotekarien arbetar aktivt med bokprat och lässtimulering.

Folkbiblioteksverksamheten behöver utvecklas med hjälp av bl.a. bättre marknadsföring. Verksamheten kräver en assistent på 30 timmar för att kunna hålla den önskvärda ambitionsnivån. Hittills har det lösts med olika arbetsmarknadsåtgärder, men då den möjligheten numera är borttagen så är läget prikärt. Bibliotekets läge mitt i skolbyggnaden är bra, men då det inte finns några väggar och dörrar in till biblioteket är det svårt att ostört kunna ha bokprat, sagostunder och informationssökning i biblioteket. Entrén till biblioteket ligger längst in i hörnet av byggnaden och det finns ingen biblioteksskylt på fasaden. Entrédörren saknar automatisk dörröppnare. Parkeringen ligger långt ifrån och det saknas handikapparkering.

Stenstorps bibliotek

Stenstorps bibliotek flyttade in i nyrenoverade lokaler 2002 i samma byggnad som Upptäckarcentrum Dalénium. Verksamheterna är sammanbundna med en teknikhylla mellan biblioteket och Daléniums lokaler. Bibliotekarien ser till att böcker och andra medier om teknik finns tillgängliga på teknikhyllan. Bibliotekarien kan också vara behjälplig när Dalénium har klassbesök och temaarbeten. Dalénium bekostar två bibliotekarietimmar för detta samarbete. Biblioteket är öppet två förmiddagar och två kvällar i veckan. Stenstorp är det största samhället i kommunen till invånarantalet. Biblioteket används mest av vuxna besökare. Stenstorpsskolan och Gustaf Daléns skolan har egna bra skolbibliotek och nyttjar inte folkbiblioteket i så stor utsträckning. Välbesökta sagostunder hålls regelbundet. I samarbete med studieförbund hålls ibland föreläsningar i bibliotekets lokaler.

Vartofta bibliotek

Vartofta bibliotek flyttade in i nyrenoverade lokaler hösten 2007. Lokalen hyrs av den ekonomiska föreningen VARTOFTA TILLSAMMANS. Läget är perfekt mitt i byn i samma hus som livsmedelsaffären. Skolbarnen passerar biblioteket på väg till matsalen i Elvagården. Biblioteket är öppet två förmiddagar och två kvällar i veckan. Skolan betalar sex bibliotekarietimmor som utnyttjas till boklån och

bokprat i biblioteket. Bygdens föreningar är välkomna att hålla sina möten i bibliotekslokalen och anordna arrangemang i samarbete med biblioteket.

Åsarps bibliotek

Åsarps bibliotek är beläget i Alvershus som också rymmer äldreboende och fritidsgårdsverksamhet. Biblioteket är bemannat en förmiddag och en kväll i veckan. Biblioteket är tillgängligt under den tid som huset är öppet. Förskola och skola besöker biblioteket regelbundet. Sagostunder ordnas ibland.

I Åsarpsrummet finns en unik samling av böcker, kartor, manuskript m.m. som donerats till hembygdsföreningen i Åsarp från framlidne Bert Johansson. Många kommer resande långväga ifrån för att ta del av boksamlingens innehåll, som också finns sökbar i bibliotekets datakatalog.

Ett husråd samlas vid behov med representanter från de tre verksamheterna. Alvershus framtid har varit oviss, men för närvarande finns inga planer på nedläggning.

Skolbibliotek

Ur Bibliotekslagen 5 §: "Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevnas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen."

Ur UNESCOs Skolbiblioteksmanifest 1999:

"Skolbiblioteket förmedlar kunskap och tankar som är grundläggande i ett informations- och kunskapssamhälle. Skolbiblioteket ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Det ger dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna ta sitt ansvar som medborgare."

Ur Skolplan för Falköpings kommun : "Språk-, Läs- och Skrivutveckling samt Matematik ska fokuseras för att öka barns och elevers måluppfyllelse. Biblioteken är en viktig resurs i detta arbete. Informations- och kommunikationsteknik ska ses som naturliga verktyg för alla elever."

Skolbiblioteket är en viktig pedagogisk resurs och fungerar som ett läromedel. Det är också ett informationscentrum för elever och personal. Graden av tillgänglighet och bemanning av professionell personal är avgörande faktorer för skolbibliotekets kvalitet.

Skolbibliotek på grundskolan

Skolbiblioteken på grundskolan i Falköpings kommun är av skiftande omfattning utifrån skolornas storlek och elevernas ålder. Rektor på varje skolenhet har budgetansvar och styr över skolbibliotekets utformning och medieanslag vilket medför stora skillnader ifråga om t.ex. datasystem, lokaler, bemanning och tillgänglighet. Se bilaga 5. Önskemål från elevernas sida är att skolbiblioteken ska vara trevliga mötesplatser, vara mer tillgängliga under skoltid och att bokbeståndet ska utökas och förnyas.

Folkbiblioteket står för en stor del av skolornas litteraturbehov genom utlån av boklådor med skilda innehåll.

På grundskolan har lärare biblioteket som ansvarsområde inom sin lärartjänst. På flera skolor används f.n. tillfällig arbetskraft som resurs i skolbiblioteket. Även elevmedverkan på olika sätt förekommer. Fackutbildad bibliotekarie finns endast på Kinnarps bibliotek som är ett integrerat folk- och skolbibliotek. Någon gemensam inriktning eller plan för skolbiblioteken finns inte.

Skolbibliotek på gymnasiet

Ållebergsgymnasiet är en typisk 70-talsskola med klassrum och långa korridorer. Grupprum saknas nästan helt. En viss ombyggnad har skett med förbättrade arbetsrum till lärarna och ny cafeteria som följd.

Biblioteket är bemannat av en bibliotekarie på heltid och en kanslist på halvtid och är tillgängligt under hela skoldagen. Utlåningen av media sker via självbetjäningssystem i Book-IT. Samma lånekort som till folkbiblioteket används.

Elevantalet på gymnasiet är ca 1200. Både yrkesförberedande och teoretiska program finns representerade. Lärare och övrig personal uppgår till c:a 175 personer.

Biblioteket lyder under barn- och utbildningsnämnden. Biblioteket är en viktig pedagogisk resurs och bibliotekariens arbete består bl.a. av handledning och undervisning av elever i informationssökning, lässtimulerande åtgärder som bokprat, samt vanligt referensarbete och förmedling av media. Eleverna har tillgång till bibliotekets hemsida med kataloger, databaser och länktips.

Genom en omorganisation flyttar en del av gymnasieverksamheten till Fredriksbergsskolans lokaler. De eleverna kommer inte att ha samma tillgång till skolbibliotekets resurser som tidigare. Det finns behov av ett stort, sammanhållet modernt bibliotek och informationscentrum med datarum eller datatorg, grupprum, läsplatser, miniaula, teknikrum för bearbetning av material, utställningshall och, inte minst, en mötesplats. Fler datorer och en utökning av utbildad personal behövs för att tillgodose elevernas behov. Samarbetet fungerar bra med folkbiblioteket när det gäller inköp av media och vissa databaser samt intern fortbildning. Lån kan förmedlas mellan de olika biblioteken. Ett utökat samarbete med folkbiblioteket rörande information, läshandikapp samt författarbesök vore önskvärt.

LärCenters bibliotek

I Falköpings kommun är utbildning/fortbildning för vuxna samlad på LärCenter. Ansvarig nämnd är kompetens- och arbetslivsnämnden. Kompetens- och arbetslivsförvaltningen innefattar ALI (Arbetsliv och Integration), Vuxenutbildningen, Universitets- och högskoleenheten, Uppdragsutbildningen, KY (Kvalificerad yrkesutbildning) och Vägledningscenter. Socialförvaltningen och Arbetsförmedlingen är representerade i huset. Biblioteket sorterar under Vuxenutbildningen. .

Lokaler - personal

Biblioteket är placerat i och vid cafeterian och i anslutning till Studieverkstan. Biblioteket är tillgängligt vardagar 7.30-16.30, övrig tid med passerkort. En bibliotekarie är anställd på 80 %.

Samverkan

LärCenters bibliotek samverkar med Studieverkstan där bibliotekarien ingår i samma arbetslag som lärarna. Det gemensamma målet är att antalet studerande som använder Studieverkstan/Biblioteket som stöd i sina studier ska öka. Utvärdering görs fyra gånger per år. Bibliotekarien träffar regelbundet speciallärare, en omvårdnadslärare och folkbibliotekets läs- och skrivtekniker för att utveckla stödet för dem som har läs- och skrivsvårigheter. Biblioteket samverkar desutom med vägledarna i samtal om studieteknik. Verksamheten för vuxna invandrare prioriteras men kan utvecklas ytterligare.

Media

Biblioteket har ett flertal databaser, som är tillgängliga från alla husets datorer. Medieutbudet är mycket brett, från LL(lättlästa)-böcker till högskolelitteratur, ljud-böcker och Bok och band, samt några videofilmer för stimulans. En stor del av kurslitteraturen på gymnasienivå köps in som DAISY-bok. (Digitalt anpassat informationssystem.) DAISY-spelare och annat lässtöd köps in och förmedlas av biblioteket. Ett antal dagstidningar finns tillgängliga i cafeterian. Biblioteket är anslutet till Book-IT med möjlighet till självbetjäning.

Sjukhusbiblioteket i Falköping

Sjukhusbiblioteket i Falköping, som består av en medicinsk och en allmän avdelning, har som uppdrag att serva personalen vid Skaraborgs sjukhus med medicinsk information, tillhandahålla kunskap och litteratur för patienterna och för personalen. Västra Götalandsregionen är ansvarig för sjukhusbiblioteken.

Medicinsk information

Inom sjukhuset pågår en ständig utbildning och den medicinska kunskapsbanken ökar hela tiden inom alla yrkeskategorier. Sjukhusbiblioteket har en basuppsättning av medicinska läroböcker och tidskrifter som förnyas ständigt, men till största delen inhämtas information via medicinska databaser. Att söka i sådana databaser är en huvuduppgift för bibliotekarien.

Patienterna

Den somatiska vården vid sjukhuset i Falköping är specialiserad och vårdtiderna korta. Patienter med somatiska sjukdomar utnyttjar därför inte biblioteket särskilt mycket. Inom sjukhuset finns den samlade psykiatrin i Skaraborg. Många av dessa patienter vårdas i månader, ibland under flera år, och flera får under tiden inte lämna sjukhusområdet. För dessa patienter är sjukhusbiblioteket av mycket stor betydelse för sociala kontakter utanför vårdavdelningen och är kanske den viktigaste kanalen för kommunikation med omvärlden. Biblioteket tillhandahåller information om kontakter med myndigheter och sociala institutioner. På biblioteket kan patienterna låna böcker, lyssna på musik och med datorernas hjälp kan de förbereda sig för ett liv utanför sjukhuset, skaffa bostad, betala räkningar, shoppa och följa med i tidningar och på nätet om vad som händer i samhället.

Biblioteket är en social samlingspunkt för all personal och mellan patienter och personal på "neutral" mark. Litteraturutbudet kan inte jämföras med ett folkbiblioteks men det sker en ständig förnyelse av beståndet.

Lokaler/bemanning

Sjukhusbiblioteket i Falköping är lokaliserat i markplanet i den lilafärgade administrationsbyggnaden inom sjukhusområdet. Nya fräscha lokaler har nyligen iordningsställts. Biblioteket är öppet måndag-fredag. Två bibliotekari-er på deltid sköter gemensamt biblioteket.

Samverkan

Sjukhusbiblioteken i Skövde, Lidköping och Falköping är under samma ledning och samarbetar dagligen. Sjukhusbiblioteket vänder sig i första hand till personal och patienter på sjukhuset men kommunens invånare är välkomna att ta del av bibliotekets utbud på plats.

Samverkan

*Ur bibliotekslagen:
§ 7a ” Bibliotek och bibliotekshuvudmän i det allmänna biblioteksväsendet
skall samverka.....”*

Samverkan sker inom flera områden mellan de olika biblioteken i Falköping i form av gemensamt datasystem, lån mellan biblioteken, inköp av media och databaser samt fortbildning.

Datasystem

Folkbiblioteket, gymnasiebiblioteket och LärCenters bibliotek har samma bibliotekssystem, Book-IT. Stenstorpskolans bibliotek är som enda enskilda skolbibliotek anslutet till systemet. Det innebär att allas mediebestånd är tillgängligt digitalt och samma lånekort kan användas. Bibliotekskatalogen är webbaserad och är åtkomlig via kommunens hemsida. Några skolbibliotek har lokala datasystem som inte går att koppla till Book-IT. Sjukhusbiblioteket har ett eget bibliotekssystem, Mikromarc, som inte är tillgängligt för övriga bibliotek.

Boklån

Lån sker i begränsad omfattning mellan folkbibliotek, gymnasiebibliotek och LärCenters bibliotek. Elever och personal på LärCenter och på Ållebergs-gymnasiet har förhandstur på sina egna medier. Stenstorpskolans mediebestånd är endast till för skolans elever och personal.

Sjukhusbibliotekets medier är till för patienter, personal och anhöriga. Hjälp med kopior och databassökningar kan ges vid förfrågan från övriga bibliotek. Även böcker kan i vissa fall förmedlas.

Inköp

Folkbiblioteket, gymnasiebiblioteket, LärCenters bibliotek och i några fall även grundskolan gör gemensamma inköp av databaser och licenser när så är möjligt för att få ned kostnaderna. Folkbiblioteket har ett avtal för inköp av media tillsammans med tre grannkommuner. Skolbiblioteken har egna inköpsavtal.

Utbildning

Vid folkbibliotekets interna utbildningar inbjuds bibliotekarierna från gymnasiebiblioteket, LärCenters bibliotek och Stenstorpskolan att delta. LärCenters datasal används ibland då många datorer behövs för utbildningen. Samarbetet fungerar väl mellan de olika biblioteksverksamheterna. Det finns inget revirtänkande och alla är öppna för vidare samverkan. Ett nätverk bestående av bibliotekarier från de olika biblioteksverksamheterna finns redan och kan utvecklas ytterligare.

Skolor och förskolor använder folkbibliotekets resurser och tjänster i stor utsträckning. Folkbiblioteket har inte tillräckliga ekonomiska och personella resurser för att tillgodose den stora efterfrågan på böcker, bokprat och andra tjänster som skolan önskar. En samverkansplan som tydliggör ansvar och roller mellan skola och folkbibliotek behöver upprättas. För att bättre kunna överblicka och utnyttja kommunens totala mediebestånd vore det önskvärt att alla skolbibliotek var anslutna till Book-IT, antingen genom att lösa en licens eller anskaffa skolmodulen Freelib, som är anpassad till skolbibliotekets behov och kan kopplas samman med Book-IT.

Tillgänglighet

Öppettiderna varierar på de olika biblioteken efter behov och resurser. Strävan är att biblioteken ska vara öppna när brukarna har möjlighet att komma. Därför är huvudbiblioteket numera öppet alla dagar i veckan förutom helgdagar och under sommaren. Öppettiderna på biblioteksfilialerna har ändrats vid flera tillfällen efter brukarnas önskemål.

Alla människor har rätt till kulturupplevelser, litteratur och information. Funktionshinder ska inte vara ett bibliotekshinder. Bibliotekslokalerna bör anpassas efter de funktionshinder som våra brukare har. Dialog med handikappförbunden förs och Falköping har upprättat en handikapplan som pekar på de åtgärder som behöver göras. En tillgänglighetsplan för huvudbiblioteket har arbetats fram med hjälp av Västra Götalandsregionen. Planen är överlämnad till samhällsbyggnadsförvaltningen. Kommunen har haft en projektanställd som inventerat alla kommunens lokaler utifrån tillgänglighetsaspekten. Senast år 2010 ska kommunens alla lokaler klara kravet på tillgänglighet som ställts av staten.

Alla bibliotek har tillgängliga ytterentréer och tillgänglighetsanpassade toaletter. Dörröppnare saknas till ytterdörrar, toaletter och hissar på flera av biblioteken. Markerade tillgänglighetsanpassade parkeringsplatser saknas vid flera bibliotek.

Särskilda tjänster krävs för dem som har någon form av funktionshinder. Anpassade medier såsom böcker tryckta med stor stil, LL-böcker (lättlästa) och talböcker finns möjlighet att låna från alla bibliotek. Talböcker kan skickas hem till brukaren med post utan kostnad. Det digitala DAISY-formatet är smidigt att hantera och biblioteket har tillstånd att ladda ned filer från Tal- och punktbibliotekets hemsida och bränna kopior för utlån. Det ger en snabb service till en låg kostnad. (DAISY =Digitalt anpassat informationssystem)

På huvudbiblioteket finns en läs- och skrivstation med en specialdator utrustad med anpassade program, talsyntes, punktskriftsdisplay, förstorings- och scanningsteknik m.m. Läs- och skrivteknikern hjälper och vägleder dem som så önskar. Hon är fast anställd på halvtid. Kostnaden för tjänsten, inköp av ny teknik, uppgradering och support betalas gemensamt av kultur- och fritidsnämnden, kompetens- och arbetslivsnämnden samt socialnämnden. Läs- och skrivteknikern serverar elever och personal på LärCenter vid behov och utför en del uppdrag från socialförvaltningen. Efterfrågan på läs- och skrivteknikerns tjänster från skolans sida är större än vad som kan tillgodoses.

Uppsökande biblioteksverksamhet till dem som av olika skäl inte kan ta sig till biblioteken saknas i Falköping. Tidigare fanns en socialbibliotekarie som hade till uppgift att förmedla böcker och andra media genom hembesök till denna målgrupp. Även dåvarande ålderdomshem fick regelbundna besök med boklådor och bokvagnar. Tjänsten som socialbibliotekarie drogs in som en besparingsåtgärd 1995. För att kunna återuppta den uppsökande verksamheten behöver samverkan ske med socialförvaltningen, om vi ska kunna utnyttja varandras kompetenser och resurser på bästa sätt.

Mångkultur och mångfald

Biblioteken i Falköping ska spegla en hel värld. Besökare med utländsk bakgrund vänder sig i stor utsträckning till biblioteken och nyttjar ett brett utbud av tjänster. Biblioteken bidrar till integrationen och stöder möjligheten för de nya invånarna att lära sig svenska genom hemlån och läsning av olika media. Utöver böcker erbjuds språkkurser, musik, film, lexikon och ett stort utbud av tidningar och tidskrifter. På Internet finns fulltexttidningar, tidskrifter och nyhetsservice på många olika språk. Många av de nya svenskarna studerar eller genomgår någon form av arbetsmarknadsåtgärd på LärCenter. LärCenters bibliotek är en viktig resurs för dessa personer.

På huvudbiblioteket arbetar för närvarande en s.k. biblioteksvärd med uppdrag att ge service till personer med annat språk än svenska. Anställningen har kommit till som en arbetsmarknadsåtgärd och behöver permanentas. Biblioteksvärden tolkar när det uppstår språksvårigheter, visar tillrätta och hjälper till vid datorbokning. På huvudbiblioteket har hon sagostund på arabiska en gång i veckan. Hon har en lugnande inverkan på barn och ungdomar som besöker biblioteket. Biblioteksvärden kan också vara behjälplig vid studiebesök av grupper från t.ex. SFI (svenska för invandrare) och från Centralskolan, som har många elever med utländsk bakgrund. Socialförvaltningen bidrar med pengar för inköp av media på andra språk än svenska. Biblioteket kan också låna in böcker på det språk som efterfrågas utan kostnad för brukaren. Informations-material översätts till de vanligaste språken vid behov. Bibliotekspersonal medverkar vid föräldra-möten för nya svenskar på Centralskolan och berättar om bibliotekets tjänster och regler.

Biblioteket anordnar en hel del kulturarrangemang. Ambitionen är att även spegla de olika kulturerna som de nya svenskarna bär med sig från sina hemland. Ett exempel är mångkulturella program i anslutning till Världsbokdagen som firas 23 april. Biblioteken är en av de få offentliga platser i samhället där människor med olika bakgrund och kulturer kan mötas på ett naturligt sätt.

3.

MÅLBILDER

- Biblioteksplanen ska omfatta alla bibliotek i kommunen oavsett huvudman
- Biblioteken ska samverka för att ge bästa möjliga service
- Biblioteken ska vara attraktiva och naturliga mötesplatser
- Alla biblioteksbesökare ska känna sig välkomna och bli väl bemötta
- Biblioteken ska fungera som informations- och kulturcentra samt som framtida medborgarkontor
- Biblioteken ska vara en viktig pedagogisk resurs för att höja utbildningsnivån i Falköpings kommun
- Biblioteken ska bidra till att läs- och skrivförmågan hos skoleleverna i Falköping ökar
- Biblioteken ska vara väl rustade för att möta dagens och morgondagens behov av lässtimulans, språkutveckling, lärande och informationssökning
- Ålder, språk och funktionshinder ska inte vara ett biblioteks- och informationshinder
- Biblioteken ska vara en resurs för näringslivet
- Biblioteken ska fortsätta ligga i framkant då det gäller införande av ny informations- och kommunikationsteknik för att förbättra både arbetsmiljö och kundservice

4.

MÅLSTRATEGIER

Styrgrupp och arbetsgrupp för biblioteksplanens utformande prioriterar följande strategier för att uppnå de uppställda målen:

- att skolbibliotekens funktion och en gemensam lägsta ambitionsnivå preciseras av barn- och utbildningsnämnden och konkretiseras i en lokal arbetsplan för varje skolenhet
Ansvar: BUN
- att en samverkansplan utarbetas mellan folkbibliotek och skolbibliotek på grundskolan där samordningsfrågor som t.ex. inköp och kompetensutveckling tas upp
Ansvar: KFN , BUN
- att Gudhemsskolans skolbibliotek integreras med folkbiblioteket
Ansvar: KFN, BUN
- att LärCenters bibliotek ska medverka till att ge vuxna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för att delta i samhälls- och arbetsliv. Detta ska också syfta till att möjliggöra fortsatta studier
Ansvar: KAN
- att en samverkansplan mellan folkbiblioteket och socialförvaltningen upprättas om biblioteksservice till äldre och till personer med funktionshinder som inte kan nyttja bibliotekets tjänster på egen hand
Ansvar: KFN, SN
- att verka för att tjänsten som socialbibliotekarie återinrättas
Ansvar: KFN, SN
- att verka för att tjänsten som flerspråkig biblioteksvärd på folkbiblioteket permanentas
Ansvar: KFN
- att biblioteksplanens mål och strategier involveras i flerårsplanen
Ansvar: KFN, BUN, KAN, SN
- att en cafeteria på huvudbiblioteket kommer till stånd
Ansvar: KFN
- att utbudet av kulturaktiviteter på folkbiblioteket ökar
Ansvar: KFN

Bilaga 1.

Biblioteksplanarbete Falköpings kommun

Sammansättning av politisk styrgrupp och arbetsgrupp fr.o.m. 2007

Politisk styrgrupp

Kultur- och fritidsnämnden	Margareta Rosvall Dan Gabrielsson, ersättare
Barn- och utbildningsnämnden	Lisbeth Ek Annika Carp, ersättare
Kompetens- och arbetslivsnämnden	Pema Malmgren Inger Lilja, ersättare
Kommunstyrelsen	Conny Johansson
Socialnämnden	Carl-Erik Skårman Susanne Larsson, ersättare
Landstinget	Berit Otterberg, sjukhuschef Falköpings sjukhus

Arbetsgrupp

Kultur- och fritidsförvaltningen	Britt Lööf, bibliotekschef Veronica Holmqvist, bibliotekarie
Barn- och utbildningsförvaltningen	Thomas Pettersson, rektor Ann-Marie Nyström, bibliotekarie Ållebergsgymnasiet
Kompetens- och arbetslivsförvaltningen	Cecilia Waern, bibliotekarie LärCenter
Kommunledningsförvaltningen	Conny Svensson
Socialförvaltningen	Inger Fernhed, handikappsekreterare
Landstinget, Sjukhusbiblioteket	Christina Bende, bibliotekarie

Bilaga 2.

Bibliotekslag (SFS 1996:1596)

Departement/myndighet: Kulturdepartementet

SFS nr: 1996:1596

Utfärdad: 1996-12-20

Ändring införd: t.o.m. SFS 2004:1261

Omtryck: 1998:1249

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet.

2 § Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek.

Folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare.

Varje kommun skall ha folkbibliotek.

3 § På folkbiblioteken skall allmänheten avgiftsfritt få låna litteratur för viss tid.

Bestämmelsen hindrar inte att ersättning tas ut för kostnader för fotokopiering, porto och andra liknande tjänster. Inte heller hindrar den att en avgift tas ut i de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

4 § Ett länsbibliotek bör finnas i varje län.

Länsbiblioteket skall bistå folkbiblioteken i länet med kompletterande medieförsörjning och andra regionala biblioteksutgifter.

För den kompletterande medieförsörjningen skall också finnas en eller flera lånecentraler.

5 § Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

6 § Det skall finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla högskolor. Dessa bibliotek skall inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid högskolan svara för biblioteksservice inom högskolan och i samverkan med landets biblioteksväsen i övrigt ge biblioteksservice.

7 § Kommunerna ansvarar för folk- och skolbiblioteksverksamheten.

Landstingen ansvarar för länsbiblioteken och för biblioteken vid högskolor med landstingskommunalt huvudmannaskap.

Staten ansvarar för övriga högskolebibliotek och för lånecentralerna samt för sådan biblioteksverksamhet som enligt särskilda bestämmelser ankommer på staten.

7 a § /Träder i kraft I:2005-01-01/

Bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet skall samverka.

Kommuner och landsting skall anta planer för biblioteksverksamheterna. Lag (2004:1261).

8 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov.

9 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

10 § Länsbibliotek, lånecentraler, högskolebibliotek, forskningsbibliotek och andra av staten finansierade bibliotek skall avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till folkbibliotekens förfogande samt i övrigt samverka med folk- och skolbiblioteken och bistå dem i deras strävan att erbjuda låntagarna en god biblioteksservice.

Bilaga 3.

Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest

1/2006

svenska unescorådets skriftserie

Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest har tidigare publicerats i Svenska Unescorådets skriftserie nummer 2/2000 och folkbiblioteksmanifestet även i nr 2/1995

Förord

I en demokrati måste det finnas tillgång till bibliotek. Där alla erbjuds möjlighet att förutsättningslöst utforska de upplevelser som litteraturen kan ge och att söka kunskap och information. Bibliotek ska fungera som offentliga, självklara mötesplatser för alla medborgare, oavsett bakgrund, utbildning, plånbok eller bostadsort. Unescos folk- och skolbiblioteksmanifest är därför viktiga som vägledning i arbetet med att utveckla biblioteksverksamheter, i Sverige och internationellt.

Det undersökande arbetssätt som utvecklats i skolan innebär att varje skolelev skall kunna träna och utveckla förmågan att läsa och berätta men också att formulera frågeställningar och att utifrån dem söka, samla, bearbeta, värdera och analysera information. I detta arbete krävs tillgång till bra skolbibliotek med en inspirerande mångfald av litteratur och medier, författarbesök och bokprat. En prioriterad fråga för regeringen är därför att uppmuntra läsning och stötta elevernas och lärarnas användning av skolbibliotek som ett pedagogiskt verktyg i skolan.

Leif Pagrotsky Ibrahim Baylan

Utbildnings- och kulturminister Skolminister

FÖRORD 1/2006

4 FOLK- OCH SKOLBIBLIOTEKSMANIFESTEN 1/2006

Unescos Folkbiblioteksmanifest 1994

Frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden. De kan bara förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhälls livet. Medborgarnas egna deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information.

Folkbiblioteket som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället. Unesco uttrycker i detta manifest sin tilltro till folkbiblioteket som en levande kraft för främjandet av utbildning, kultur och information och som en viktig drivkraft i strävan efter fred och andlig utveckling. Unesco uppmanar därför stat, lands- ting och kommuner att stödja och att aktivt medverka i en utveckling av folkbiblioteksväsendet.

Folkbiblioteket

Folkbiblioteket ska som lokalt kunskapscentrum göra alla slag av kunskap och information lätt tillgänglig för sina användare. Folkbiblioteket är till för alla, oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass. Särskilda tjänster ska kunna erbjudas dem som av någon anledning inte kan utnyttja det gängse utbudet, exempelvis språkliga minoriteter, personer med olika handikapp, patienter på sjukhus eller interner inom kriminalvården. Alla åldersgrupper ska kunna finna material som tillgodoser deras behov. Samlingar och tjänster ska omfatta alla slag av lämpliga medier, förmedlade genom modern teknologi såväl som traditionellt material. Kvalitet samt anpassning till lokala förutsättningar och behov ska tjäna som grundläggande princip. Samlingarna ska spegla tidsanda och samhällsutveckling men ska också tjäna som minne för mänsklig stävan och fantasi. Folkbibliotekets samlingar och utbud av tjänster ska inte vara föremål för någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur och inte heller för kommersiella påtryckningar.

Folkbibliotekets uppgifter

Folkbibliotekets huvuduppgifter är att verka för läskunnighet, information, utbildning och kultur bland annat genom att:

1.
Skapa och stärka läsvanor hos barn redan från tidig ålder
2.
Stödja såväl självstudier som formell utbildning på alla nivåer
3.
Erbjuda möjligheter till kreativitet och personlig utveckling
4.
Stimulera barns och ungdomars fantasi och kreativitet
5.
Främja kunskap om kulturarvet, förståelse för kulturen och insikt om vetenskaplig forskning och utveckling
6.
Vara öppna för alla konstnärliga uttrycksformer
7.
Främja kontakten mellan olika kulturer och stimulera en kulturell mångfald
8.
Stödja muntlig berättartradition
9.
Garantera medborgarna tillgång till alla slag av samhällsinformation
10.
Tillhandahålla erforderliga informationstjänster för det lokala näringslivet, för organisationerna och för olika intressegrupper
11.
Underlätta utnyttjandet av informationsteknologi och förbättra kunskaperna om dess användning
12.
Ge stöd till och delta i alfabetiseringsprogram för alla åldersgrupper och vid behov ta initiativ till sådan verksamhet.

Lagstiftning, finansiering och samverkan

Folkbibliotekens tjänster skall i princip vara avgiftsfria. Folkbiblioteken är ett samhällsansvar. De bör därför ha stöd i en särskild lagstiftning och bekostas av allmänna medel. Folkbiblioteken bör ses som ett viktigt led i en långsiktig strategi för kultur, informationsspridning, utbildning och ökad läskunnighet. För att säkerställa och främja en nationell samordning och samverkan inom biblioteksområdet bör statsmakterna genom lagstiftning och biblioteksplanering fastställa en nationell bibliotekspolitik. Denna bör grundas på en samsyn och en gemensam standardnivå. Nätverket inom folkbiblioteksområdet bör utformas med hänsyn till strukturen inom hela det allmänna biblioteksväsendet.

Ledning och förvaltning

Ett handlingsprogram bör upprättas som utifrån lokala behov tydligt fastställer mål, prioriteringar och utbud av tjänster. Folkbiblioteket bör dessutom ha en effektiv organisation och skötas på ett fackmässigt sätt. Folkbiblioteket bör samarbeta såväl lokalt och regionalt som nationellt och internationellt med berörda intressenter, exempelvis olika användargrupper och yrkeskategorier. Folkbibliotekets tjänster ska vara tillgängliga för alla. Detta förutsätter att biblioteksbyggnaderna är centralt belägna, att lokalerna är anpassade för läsning och studier, försedda med lämplig teknisk utrustning och har tillräckligt öppethållande för att passa användarna. Detta innebär också att biblioteket genom uppsökande verksamhet ska erbjuda sina tjänster också till dem som inte själva kan komma till biblioteket.

Bibliotekets tjänster ska anpassas till lokala behov

Bibliotekarien ska aktivt fungera som förmedlare av bibliotekets resurser. Grundutbildning och fortbildning för bibliotekarier är en förutsättning för en fullgod kvalitet på bibliotekets tjänster. För att alla ska kunna ta del av bibliotekets samtliga tjänster bör det upprättas program för uppsökande verksamhet och för användarutbildning.

Att förverkliga manifestet

Beslutsfattare på alla nivåer, liksom hela biblioteksvärlden, uppmanas härmed att verka för att de principer som formulerats i detta manifest omsätts i handling. Manifestet är utformat i samarbete med International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA).

Unescos Skolbiblioteksmanifest 1999

Skolbiblioteket förmedlar kunskap och tankar som är grundläggande i ett informations- och kunskapssamhälle. Skolbiblioteket ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Det ger dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna ta sitt ansvar som medborgare.

Skolbibliotekets uppgifter

Som stöd för studierna erbjuder skolbiblioteket tjänster i form av informationssökning via litteratur och andra medier. Det ger hela skolsamhället möjlighet att utveckla ett kritiskt tänkande genom att mer effektivt kunna hantera informationskällorna.

Skolbiblioteken ingår i ett omfattande biblioteks- och informationsnätverk enligt principerna i Unescos folkbiblioteksmanifest. Skolbibliotekets personal ger stöd vid användningen av både tryckta och elektroniska informationskällor, alltifrån skönlitteratur till facklitteratur, från både egna och andras samlingar. Skolbibliotekens material är ett värdefullt komplement till läromedel och i undervisningen. Erfarenheten visar att elevernas förmåga att läsa, skriva, lösa problem och utnyttja informationsteknik förbättras när bibliotekarier och lärare samarbetar.

Skolbiblioteket är till för alla i skolsamhället, oavsett ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk, befattning eller social status. Skolbiblioteket ska erbjuda alternativ för dem som inte kan ta del av gängse material och tjänster. Tillgängligheten till skolbibliotekets samlingar och tjänster bör i enlighet med FN:s allmänna deklARATION om de mänskliga rättigheterna inte underkastas någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur eller kommersiella påtryckningar.

Lagstiftning, finansiering och samverkan

Skolbiblioteket är en viktig del i en långsiktig utbildningsstrategi, för läskunnighet liksom för ekonomisk, social och kulturell utveckling. Då ansvaret för skolbiblioteken kan vara lokalt, regionalt och nationellt bör det ha stöd av lagstiftning och riktlinjer. Skolbiblioteken skall ha tillräckliga och varaktiga anslag för utbildad personal, material, teknik och annan utrustning. Skolbibliotekets tjänster ska vara avgiftsfria. Skolbiblioteket är en viktig del i det lokala, regionala och nationella biblioteks- och informationsarbetet. Då skolbiblioteket delar lokaler och/eller resurser med ett annat bibliotek, t. ex. ett folkbibliotek, ska skolbibliotekets speciella behov beaktas och tillgodoses.

Skolbibliotekets mål

Skolbiblioteket är en del i utbildningsväsendet. Skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunskaper och förmågan att söka information. Skolbibliotekets grundläggande uppgifter omfattar följande.

Att stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner.

Att främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem att bli biblioteksanvändare.

Att erbjuda möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje.

Att ge eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt ge dem insikt och förståelse för olika kommunikationsformer

Att ge tillgång till såväl lokala och nationella som globala resurser för att öka förståelsen och ge insikt om olika idéer, erfarenheter och åsikter.

Att anordna aktiviteter som främjar kulturell och social medvetenhet och lyhördhet.

Att tillsammans med elever, skola och föräldrar verka för att uppnå skolans målsättning och främja insikten om att åsiktsfrihet och tillgång till information är förutsättningar för medborgaransvar och för delaktighet i ett demokratiskt samhälle.

Att främja läsning.

Att verka för att skolbibliotekets resurser görs tillgängliga inom och utanför skolan.

Skolbiblioteket kan fullgöra dessa uppgifter genom att upprätta handlingsplaner och utveckla sina tjänster, genom urval och anskaffning av lämpliga informationskällor samt genom att erbjuda vägledning och undervisning med hjälp av utbildad personal.

Bemanning

Den fackutbildade skolbibliotekarien har ansvar för ledning och planering av arbetet. Skolbibliotekarien och övrig personal ansvarar även för samarbete med skola, folkbibliotek och andra aktörer. Skolbibliotekariernas roll kan variera beroende på anslag, läroplaner och undervisningsmetoder samt på nationella juridiska och ekonomiska förutsättningar. I en värld där samverkan betyder allt mer måste skolbibliotekarierna ha den kompetens som behövs för att stödja elever och lärare vid informationssökning. Skolbibliotekarierna bör därför ges möjlighet till fortlöpande kompetensutveckling.

Ledning och förvaltning

En effektiv och åskådlig verksamhet förutsätter

- Att tydliga mål, prioriteringar och verksamhetsområden för skolbiblioteket anges i anslutning till läroplanerna,
- Att skolbiblioteket organiseras och drivs professionellt,
- Att skolbiblioteket är öppet för hela skolsamhället och att det är en del av det omgivande samhället,
- Att samarbete med skola, föräldrar, andra bibliotek samt med lokalsamhället uppmuntras.

Kunskaper i biblioteksadministration, informationshantering och pedagogik är en förutsättning för att bedriva en effektiv skolbiblioteksverksamhet.

Bilaga 4.

Folkbibliotek och skolbibliotek har olika uppdrag och inriktning vilket framgår av nedanstående sammanställning som är hämtad ur Skolbibliotek i medvind - idéer och modeller för framtiden av *Louise Limberg*.

SKOLBIBLIOTEK Grundskola Gymnasium	ASPEKT	FOLKBIBLIOTEK
Elever och lärare alla 6-18 år	MÅLGRUPP	Alla kommuninvånare
Grupper, klasser, elever	ANVÄNDARE	Individer som kommer frivilligt
Pedagogiska, handledande	ARBETSMETODER	Service, individuell referenstjänst, programverksamhet, uppsökande
Begränsat, anpassat till undervisningen	MEDIEBESTÅND	Brett urval avseende innehåll och form
Skollagen, Bibliotekslagen	LAGSTIFTNING	Bibliotekslagen
Läroplaner, skolans mål	MÅL	Kulturpolitiska mål
Pedagogisk, kulturell, social	FUNKTIONER	Folkbildande, kulturell, för information och upplevelse, social
Mitt i skolan, studieplats för elever	LOKALER	Inspirerande och trivsamma, samhällets vardagsrum, mitt i byn
Barn- och utbildningsnämnd	HUVUDMAN	Kultur- och fritidsnämnd
Del av annan institution	STATUS/ORGANISATION	Fristående "egen" institution
Dagtid vardagar under skolvermenerna	TILLGÄNGLIGHET	Dag- och kvällstid även lördag-söndag

Bilaga 5.

Enhet	År	Datasystem	Medieanslag/ elev 2008	Lokaler	Bemanning	Tillgängligt
Central Centralskolan	0-9	Manuellt	50 kr	Tre olika byggnader, nära till folkbiblioteket	Ingen	Hela skoldagen
Dotorp Dotorpsskolan	0-5	Manuellt	35 kr	Bokrum	Ingen	Hela skoldagen
Floby Floby skola	0-9	Bibliomatic	140 kr	Två olika bokrum	Ingen	För de yngre hela skoldagen, för de äldre begränsat
Odensbergsskolan	0-6	Manuellt	140 kr	Gymnastiksal	Ingen	Begränsat
Gudhem Gudhemsskolan	0-9	Bibliomatic	60 kr	Bibliotekslokal, även fritidsgårdsverksamhet	Tidvis bemannat av tillfällig arbetskraft	Hela skoldagen
Torbjörntorpsskolan	0-5	Manuellt	60 kr	Bokrum	Ingen	
Broddetorpsskolan	0-5	Book-IT	100 kr	Mitt i skolan Folkbibliotek i skolan	Ingen på dagtid	Hela skoldagen
Kinnarp Kinnarpsskolan	0-9	Book-IT	100 kr	Mitt i skolan, integrerat med folkbibliotek	Hela skoldagen	Hela skoldagen
Åsarpsskolan	0-6	Manuellt	75 kr	Bokrum	Ingen	
Kyrkerör Kyrkerörsskolan	7-9	Bibliomatic	50 kr	Bibliotek	Tillfällig arbets- kraft	Hela skoldagen
Mösseberg Mössebergsskolan	0-6	Bibliomatic	65 kr	Bibliotek	Tillfällig arbets- kraft	Hela skoldagen
Stenstorp Stenstorpsskolan	6-9	Book-IT	120 kr	Bibliotek	Lärare, tillfällig arbetskraft	Begränsat
Gustaf Daléns skolan	0-5	Manuellt	120 kr	Bibliotek	Ingen	Hela skoldagen
Vartofta Vartoftaskolan	0-9			Saknar skolbibliotek, använder folkbibliotek		
Yllestadsskolan	0-5			Saknar skolbibliotek		
Vindängen Vindängen	0-6	Manuellt	45 kr	Bokhyllor i entrén	Ingen	Hela skoldagen
Åttagård Åttagårdsskolan	0-6	Bibliomatic	30 kr	Lokal kombinerad med matsal	Ingen	Hela skoldagen
Åsleskolan	0-6	Manuellt	30 kr	Källarlokal	Ingen	Hela skoldagen